

BEZPEČNOSTNÍ PROSTŘEDÍ

Mgr. Adam Strauch, M.A.

Protiraketová obrana Japonska a její implikace

Vojenské rozhledy, 2014, roč. 23 (55), č. 1, s. 22–32, ISSN 1210-3292

„Mezi Japonskem a Čínou panuje stejné napětí, jako mezi Británií a Německem před první světovou válkou,“ prohlásil japonský premiér Šinzó Abe na Mezinárodním ekonomickém fóru ve švýcarském Davosu. „Klíčem k prosperitě Asie a celého světa je spolupráce a ne napětí. Konflikty proto musíme řešit dialogem a zákonnými prostředky a ne zbraní,“ dodal japonský premiér.

*Japonský premiér se obává války s Čínou,
<http://svobodnenoviny.eu/japonsky-premier-se-obava-valky-s-cinou/>,
23.1.2014.*

Japanese Missile Defence and its Implications

Abstrakt:

Hlavním cílem předkládaného článku je zhodnotit povahu vlivu rozvoje protiraketové obrany Japonska na regionální strategickou stabilitu v regionu severovýchodní Asie. Toho je dosahováno skrze analýzu interakce protiraketové obrany s rolí balistických střel ve strategiích Čínské lidové republiky a KLDR vůči Japonsku při zohlednění alternativních politik, jimiž by Japonsko mohlo na hrozbu balistických střel reagovat. Dle této analýzy, budování japonské protiraketové obrany nenarušuje strategickou stabilitu v diskutovaném regionu.

Abstract:

The main goal of the presented article is to evaluate the impact of Japanese missile defence development on the regional strategic stability in Northeast Asia. The goal is reached through an analysis of interaction between missile defence and roles of ballistic missiles in Chinese and North Korean strategies towards Japan, while also taking into account the alternative policies which Japan might have used in response to the ballistic missile threat. According to the analysis, the development of the Japanese missile defence does not degrade strategic stability in the discussed region.

Klíčová slova:

Velká strategie, protiraketová obrana, Japonsko, PAC-3, Aegis, balistické střely, Severní Korea, KLDR (Korejská lidově demokratická republika), Jižní Korea, KR (Korejská republika), ČLR (Čínská lidová republika).

Key Words:

Grand strategy, missile defence, Japan, PAC-3, Aegis, ballistic missiles, North Korea, DPRK (Democratic People's Republic of Korea), South Korea, ROK (Republic of Korea), PRC (People's Republic of China).

Úvod

Předkládaný text se zabývá v tuzemské komunitě relativně málo zkoumanou problematikou národního protiraketového systému Japonska. Zaměřuje se přitom na jedné straně na deskripci architektury systému, na straně druhé pak na analýzu implikací jeho rozvoje pro regionální strategickou stabilitu. Stav regionální (strategické) stability, tak jak je s termínem pracováno v předkládaném textu, lze definovat jako situaci, kdy rozložení ofenzivních a defenzivních kapacit v kombinaci s příslušnými zájmy aktérů, mezi nimiž existuje stav konfliktu nebo rivality, nepudí tyto aktéry k eskalačnímu chování zahrnujícímu například výrazné navyšování vojenských kapacit, preemptivní úder, nebo jiné koercivní (donucovací, nátlakové) akce.

Příspěvek je níže uveden stručnou konceptualizací rolí, jež plní balistické střely ve strategiích Korejské lidové demokratické republiky (KLDR) a Čínské lidové republiky (ČLR) vůči Japonsku. Druhá a třetí část textu popisuje podobu a předpokládanou úroveň efektivity japonského protiraketového systému. Následně je vyhodnocen dopad interakce mezi zmíněnými rolemi balistických střel v čínské a severokorejské strategii a protiraketovým systémem, jakožto novou proměnnou, na regionální strategickou stabilitu. V závěrečné části je analyzován dopad volby alternativních řešení hrozby balistických střel na regionální strategickou perspektivu.

1. Role balistických střel ve strategii KLDR a ČLR vůči Japonsku

V zahraničně-bezpečnostní strategii KLDR vůči Japonsku lze konceptuálně rozlišovat dvě role plněné balistickými střelami. Tyto jsou za prvé **prostředkem odstrašování** a za druhé **nástrojem politického nátlaku**.

I v případě čínské strategie vůči Japonsku pak můžeme hovořit o balistických střelách rovněž jako a) o **prostředku odstrašování**, a dále jako b) o **součásti strategie upření přístupu („area denial / anti-access“) v kontextu regionálního konfliktu**, především ve Tchajwanské úžině.

Do té míry do jaké je odstrašování Japonska pro KLDR relevantním zahraničně-bezpečnostním tématem, je role balistických střel zcela klíčovou a nezastupitelnou. Vzhledem ke geostrategickým faktorům regionu totiž KLDR nemá možnost účinně ohrozit japonské ostrovy jinak nežli právě s pomocí balistických střel. Závažnost této role z širšího hlediska severokorejských zájmů je sekundární, nachází se na nižší úrovni než odstrašování Korejské republiky (KR) a odstrašování USA. Otázkou je, jakou hodnotu rizika severokorejské elity přisuzují potenciálnímu japonskému preemptivnímu/preventivnímu úderu proti KLDR. Na jedné straně stojí faktor institucionálních omezení japonské bezpečnostní politiky, na straně druhé pak rostoucí konvenční vojenské kapacity a pozice Japonska jako tradičního nepřítele v severokorejské strategické kultuře a v národním osvobozeneckém mýtu. I v případě, že vyhodnotíme vnímanou japonskou hrozbu jako přinejmenším sekundární povahy, a tedy nevyžadující ze severokorejské strany aplikaci odstrašování, lze hrozbu případného severokorejského úderu proti Japonsku interpretovat jako součást odstrašování Spojených států – KLDR může zaútočit na japonské civilní cíle v odvetě za americký první úder, nebo za vstup Spojených států

do konfliktu zahájeného KLDR na Korejském poloostrově. Zejména v případě, že KLDR nebude disponovat funkční kapacitou k úderu přímo na Spojené státy, a v rámci strategie na poloostrově nebude mít v určité fázi konfliktu zájem udeřit na jihokorejskou, etnicky blízkou populaci, bude se samozřejmě nabízet krok potrestání Japonska coby „odvěkého“ nepřítele – úder na Japonsko je pro KLDR specifickou a nenahraditelnou příčkou na eskalačním žebříčku v případě krize. Japonsko by bylo rovněž velmi pravděpodobným cílem pro úder „pomsty“ hroučícího se režimu. V tomto kontextu se nezdá pravděpodobné, že by se Japonsko v případě eskalace konfliktu na Korejském poloostrově mohlo reálně udržet mimo jeho průběh, a to i v případě, že by udržovalo maximálně defenzivní, pasivně orientovanou vojensko-strategickou doktrínu, včetně omezení kooperace s americkými silami operujícími z jeho území.

Balistické střely jsou rovněž důležitým prostředkem dosahování mezinárodně-politických cílů KLDR, neboť při vedení pro režim charakteristických provokačních vojensko-diplomatických kampaní nemá KLDR v případě Japonska k dispozici široké spektrum příležitostí a možností jako v případě kampaní vedených proti KR. Japonsko je nicméně z hlediska dlouhodobého procesu „řešení“ mezinárodně-bezpečnostního uspořádání na Korejském poloostrově relativně marginalizováno a pro KLDR má význam prakticky výlučně jako potenciální donor materiální a/nebo finanční asistence. Existuje potenciální možnost, že pomocí vhodně naplánované a realizované distribuce hrozby a aktuální aplikace síly mezi KR, Japonsko a dislokované síly Spojených států, by KLDR mohla v budoucnu částečně „hrát“ jednotlivé strany trojúhelníku proti sobě a dosahovat tak vlastních politických cílů. Úspěšnost takové strategie by byla umožněna rozdílným vnímáním hrozeb mezi těmito třemi aktéry (Japonska, KR, USA) a existujícím napětím mezi Japonskem a KR, jež je pouze uměle mírněno americkým aliančním svazkem s oběma státy.

Role balistických střel ČLR jakožto nástroje odstrašování Japonska vychází z celkové mocenské konstelace sil v regionu v post-bipolární éře a faktoru historie sino-japonských vztahů. Na úrovni „velké strategie“ (grand strategy) lze Japonsko bezesporu považovat za rivala ČLR, ačkoliv na nižších úrovních zahraničně-bezpečnostní politiky mezi oběma státy existuje směs soutěživých i kooperativních interakcí. Vzhledem k mocenské (v agregátním smyslu) pozici Japonska v regionu, jeho alianci se supervelmocí sledující zájmy protikladné k zájmům čínským, značně rozvinutým námořním a vzdušným vojenským kapacitám, jeho kvazi-jadernému statutu, potenciální schopnosti zasáhnout do budoucích krizí v Tchajwanské úžině, teritoriálně-surovinovým sporům v regionu, a v neposlední řadě k japonské imperiální minulosti – vzhledem ke všem těmto faktorům lze uvažovat o zájmu Číny na odstrašování Japonska i přestože v současnosti vojenské kapacity Japonska nemají potenciál zasadit Číně skutečně zničující úder. [1] Druhá role souvisí s potenciální vojenskou operací v čínském blízkém pohraničí (primárně v Tchajwanské úžině) a snahou aplikovat strategii upření přístupu s cílem neutralizovat vliv aktuálních amerických a potenciálních japonských kapacit dálkové projekce síly na průběh konfliktu, tzv. Anti-Access/Area-Denial (A2/AD). Tato čínská strategie má v zásadě dva komponenty. Za prvé se jedná o čínský plán zabránit intervenci sil USFJ/ sedmé flotily skrze demonstrativní nasazení konvenčních střel proti základnám těchto sil v Japonsku (přelety, údery do blízkých vod), nebo v případě selhání zastrašovacích akcí přímo vynutit (compellence) zastavení intervence eskalujícím typem nasazení střel, v krajním případě pak přímo udeřit proti logistické infrastruktuře amerických sil. [2]

Yoshihara sice hovoří primárně o úderu na americké cíle, a tento typ nasazení čínských balistických střel tak jak jej popisuje je tedy pro naši analýzu relevantní jen vzhledem k umístění cílových základů v Japonsku a vzhledem k vlivu, jež by mohl mít potenciální tlak zastrašeného Japonska jako hostitelského státu na operační možnosti Spojených států, nicméně tato role střel by mohla být analogicky uplatněna i přímo proti samotnému Japonsku, pokud by v budoucnu institucionálně mohlo a mocensky mělo zájem vojensky intervenovat na pomoc Tchaj-wanu. Druhým (souvisejícím) komponentem čínské strategie upření přístupu je pak přímý úder na námořní síly protivníka protilodními balistickými střelami (ASBMs - Anti-Ship Ballistic Missiles). I ASBMs jsou v literatuře diskutovány v zásadě pouze v souvislosti se strategií upření přístupu americkým letadlovým lodím do blízkosti lokálních vojenských operací prováděných ČLR. Není nicméně žádný důvod, proč by tyto kapacity, pokud budou plně rozvinuty, nemohly být nasazeny i proti japonským plavidlům strategického významu (plavidla vybavená systémem Aegis, současné a/nebo plánované vrtulníkové „torpédoborce“).

V případě nasazení japonských plavidel v rámci operace zaměřené proti čínským zájmům v Tchajwanské úžině nebo jinde, by Čína mohla ASBMs nasadit proti Japonsku ve stejném formátu jako proti Spojeným státům, tedy pro zamezení přístupu japonských plavidel do určité oblasti, zejména pokud by nasazení standardních taktických protilodních střel nebylo možné (z důvodu jejich omezeného dosahu, nebo námořní/vzdušné převahy nepřítele jenž by dokázal efektivně eliminovat čínské konvenční námořní nosiče protilodních střel a relativně zranitelné pobřežní baterie).

2. Architektura japonského protiraketového systému

Japonské angažmá v problematice protiraketových systémů sahá až do éry americké protiraketové obrany SDI (Strategic Defense Initiative). Od roku 1986, kdy vyslovilo zájem o účast na studiích souvisejících se SDI, spolupracuje Japonsko, motivováno jak externími bezpečnostními faktory (jejichž nejviditelnějšími projevy byly testy střel Nodong v roce 1993 a Taepodong v roce 1998), tak silnou domácí vojensko-průmyslovou lobby v oblasti rozvoje protiraketových systémů se Spojenými státy, že se v roce 2003 definitivně rozhodlo realizovat systém, jehož komponenty byly průběžně vyvíjeny a rozmístovány od následujícího roku až do současnosti. [3]

Vedle systému amerického a izraelského se jedná o třetí nejrozvinutější národní protiraketovou kapacitu na světě. Japonský protiraketový systém je dvojvrstvý. Jeho komponent zaměřený na likvidaci střel v terminální fázi letu je založen na systému PAC-3. Od roku 2007 do roku 2011 Japonsko vyzbrojilo PAC-3 tři ze šesti bojových a jednu výcvikovou ADM skupinu (Air Defence Missile Group), každá z nich je vyzbrojena čtyřmi bateriemi PAC-3 na japonských leteckých základnách při velkých populačních centrech, především Tokiu, Nagoji a Osace. [4] Po rozmístění prvních 16 baterií bylo další rozšiřování této části systému z finančních a dalších politických důvodů v roce 2010 zmrazeno. [5] Vzhledem ke zhoršené bezpečnostní situaci v souvislosti se severokorejskými a čínskými aktivitami bylo nicméně již v rámci nových Bezpečnostních směrnic z prosince 2010 rozhodnuto o dalším rozvoji protiraketových kapacit i skrze posílení PAC-3, jimiž by měly v budoucnu být vyzbrojeny i zbývající tři ADM skupiny. [6]

Zůstává nejasné, zdali budou zbývající ADM skupiny přezbrojeny zcela nebo částečně, v případě plného přezbrojení by stoupl počet rozmístěných baterií až na 32. Japonsko v minulosti dvakrát PAC-3 úspěšně otestovalo a samo licenčně vyrábí interceptory k tomuto systému. [7]

Druhým komponentem japonského protiraketového systému je flotila plavidel vybavených systémem Aegis a střelami SM-3 Block IA, určenými k eliminaci balistických střel ve střední části letu. V současnosti se tato flotila skládá ze čtyř raketových torpédoborců třídy Kongo, na základě zmíněného koncepčního dokumentu budou střelami SM-3 Block IA vyzbrojena nově další dvě plavidla vybavená systémem Aegis – raketové torpédoborce třídy Atago. [8] Japonský test systému Aegis/SM-3 v říjnu 2009, v pořadí třetí úspěšný ze čtyř uskutečněných, vyznačil operační připravenost flotily a plnou interoperabilitu s jejím americkým protějškem. [9]

Japonsko pokračuje ve spolupráci se Spojenými státy na vývoji dalších generací střely SM-3. Součástí protiraketového systému je samozřejmě i síť radiolokátorů včasné výstrahy I tuto oblast Japonsko intenzivně rozvíjí – vedle radiolokátorů FPS-3/4 je síť hustě pokrývající celé území státu v současnosti tvořena čtyřmi radiolokátory nové generace, FPS-5. [10] V roce 2009 byla vytvořením integrujícího rámce tzv. Japan Aerospace Defense Ground Environment (JADGE) výrazně zvýšena C³I kapacita celého protiraketového systému. [11] Japonsko v minulosti projevilo rovněž zájem o systém THAAD (Terminal High Altitude Area Defence). [12]

K efektivitě japonského protiraketového systému dále přispívá radar FBX-T (poskytuje data přímo japonskému systému) umístěný na základně Shariki na severu státu, jenž je spolu s baterií PAC-3 umístěnou na letecké základně Kadena (Okinawa) provozován silami Spojených států. [13] Odhad alokace plavidel amerického námořnictva vybavených Aegis pro rok 2015 předpokládá 11 systémů dislokovaných v Pacifiku, tedy stálou přítomnost 3-4 plavidel po zohlednění rotace. [14] Vzhledem k velikosti prostoru operací (Pacifik) a potřebě primárně chránit Spojené státy, lze jen obtížně odhadnout počet amerických plavidel umístěných v kterýkoliv moment tak, aby realizovatelné trajektorie jejich interceptorů mohly ochránit japonské teritorium.

3. Efektivita japonského protiraketového systému

Z hlediska parametrů Zprávy Ministerstva obrany USA o možnostech architektury TMD pro asijsko-pacifický region z roku 1999 japonský systém v zásadě splňuje nároky na ochranu státu proti *omezenému* úderu balistickými střelami. Je ovšem třeba brát v úvahu, že v případě Japonska zpráva explicitně hovoří pouze o severokorejských balistických střelách. [15] Zpráva upozorňuje na potřebu extrémního počtu (100+) baterií systému zaměřeného na eliminaci střel v terminální fázi letu pro plné pokrytí značné územní rozlohy Japonska.

V tomto kontextu pochopitelně není síť japonských baterií PAC-3 sama o sobě dostatečná, ačkoliv její robustnost (16+1, brzy potenciálně až 32+1 baterií) poskytuje solidní bodovou ochranu některých klíčových částí státu proti hrozbě SRBMs (short-range ballistic missiles – balistické střely krátkého dosahu) a MRBMs (medium-range ballistic missiles – balistické střely středního dosahu). Důležitější je námořní kapacita zaměřená na likvidaci střel ve střední fázi letu. Zpráva vymezuje pro splnění cíle potřebu

čtyř plavidel srovnatelných s kapacitou NTW Block I (Navy Theatre Wide, programový předchůdce Aegis BMD), popřípadě jediného plavidla srovnatelného s kapacitou NTW Block II. Klíčovým parametrem je maximální rychlost interceptoru. Ta se konceptuálně pohybovala v případě NTW Block I mezi 3 a 3,5 km/s, a pro účely pokročilejší verze NWT bylo žádoucí její zvýšení až na 4,5 km/s. [16] V současnosti rozmístěná generace interceptoru, SM-3 Block IA (a její vylepšená verze SM-3 Block IB), dosahuje maximální rychlosti právě 3-3,5 km/s, přičemž vyvíjená příští generace, SM-3 Block IIA/B, má disponovat maximální rychlostí o 45 až 60 % vyšší. [17]

Při počtu 4-6 nasazených plavidel pak míra splnění podmínky závisí na přesné povaze jejich nasazení ve smyslu modalit souvisejících s rotací/stupněm připravenosti. Ačkoliv otevřené zdroje v tomto bodě mlčí, Japonsko by teoreticky mohlo být schopno, vzhledem k relativně malému plošnému rozsahu moří, v nichž tyto systémy musí operovat, udržovat odhadem i tři plavidla ve stadiu neustálé připravenosti, čímž by se blížilo splnění podmínky i v případě blízkosti úrovně celkových schopností reálně operovaného systému Aegis k více než jedné dekádě staré koncepci úrovně schopností pojmenované jako NTW Block I.

Japonské ministerstvo obrany uvádí 2-3 plavidla jako dostatečný počet k ochraně celého území Japonska. [18] Nezávislý analytik Kyle Mizokami zmiňuje možnou závislost dostatečnosti uvedeného počtu dvou plavidel na stupni diverzifikace trajektorií útočících střel, pro dostatečnou ochranu proti střelám odpáleným z Číny uvádí minimální počet tří plavidel. [19] Míru dosažení parametrů stanovených zmiňovanou zprávou je tedy obtížné zcela přesně určit, na základě nastíněných informací se nicméně zdá pravděpodobné, že kapacita byla v zásadě již dosažena, nebo bude dosažena v nejbližší budoucnosti. Účinnost systému bude dále zásadně posílena příští generací rychlejších interceptorů s větším dosahem (SM-3 Block IIA), jež je vyvíjena společně Japonskem a Spojenými státy a bude nasazena po roce 2018. [20] Systém Aegis doposud dle výsledků testů zveřejňovaných MDA (Missile Defense Agency) dosahoval pozitivních výsledků, 26 úspěšných sestřelů ze 32 pokusů. [21]

Jak již bylo zmíněno, výše komentované parametry efektivity architektury systému hodnotí schopnost ochrany proti blíže nespecifikovanému *omezenému* úderu. Třebaže je japonský protiraketový systém relativně robustní, jeho účinnost má bezesporu své limity. Relativně velmi účinně by měl Japonsko chránit proti severokorejské hrozbě. Primitivní severokorejské MRBMs podle veřejně dostupných informací nedisponují ochrannými protiopatřeními ani vícečetnými hlavicemi, v případě střely Nodong se navíc jedná o poměrně dobře popsany systém.

V tomto smyslu je tedy pravděpodobná vysoká efektivita systému Aegis. Navíc vzhledem k vzdálenosti mezi odpalovacím stanovištěm a cílem střel (KLDR-Japonsko), jež je spíše při spodní hranici rozmezí dosahu MRBMs, by dopadající hlavice střel měly mít ještě natolik nízkou rychlost, aby je spodní vrstva systému tvořena bateriemi PAC-3 byla schopna relativně účinně zastavovat. Další vlny úderů by pak teoreticky mohly být degradovány (s největší pravděpodobností americkým) konvenčním protiúderem. Na základě dostupných informací ale nelze s vysokou mírou spolehlivosti odhadnout, zdali a kolik severokorejských střel by dokázalo systémem proniknout při nasazení maximálních kapacit na straně KLDR.

Výrazně problematičtější je pro japonský protiraketový štít čínský arzenál. ČLR disponuje větším počtem odpalovačů, takže může japonský systém účinněji saturovat.

Její MRBMs a IRBMs by byly odpáleny z výrazně větší vzdálenosti nežli střely KLDLR, výsledná vyšší rychlost hlavic v terminální fázi letu by omezila efektivitu spodní vrstvy protiraketového systému.

Potenciální nasazení ochranných protiopatření, vícečetných hlavic, a/nebo manévrovatelných hlavic, jež je v případě Číny výrazně pravděpodobnější než v případě KLDLR, by rovněž teoreticky snížilo účinnost systému. Totéž by v budoucnu mohlo platit o vyvíjené námořní části čínského deterrentu. Čína také disponuje mnoha prostředky jak přímo ohrozit komponenty protiraketového systému, a to jak na moři (ASBM, konvenční letecké/námořní kapacity), tak na pevnině (přesné konvenční/jaderné střely).

4. Implikace japonského protiraketového systému

Vývoj japonského protiraketového systému nemá z hlediska jeho dopadu na naplňování strategických rolí severokorejského arsenálu balistických střel negativní implikace pro strategickou stabilitu regionu. Japonský systém sice degraduje severokorejský deterrent, zároveň ale nelze očekávat, že tento faktor povede k výraznému posílení korespondujících kapacit ve smyslu závodu ve zbrojení na straně KLDLR, jež s největší pravděpodobností zbrojí nezávisle na japonských defenzivních opatřeních. Japonský protiraketový systém se dále jeví dostatečně účinným k zastavení omezeného provokačního nasazení severokorejských balistických střel v rámci strategie politického nátlaku ze strany režimu, a tak v tomto případě může zmenšit pravděpodobnost eskalačního chování KLDLR.

Posouzení implikací budování japonského protiraketového systému pro regionální stabilitu v kontextu záměrů ČLR je problematičtější. V průběhu krátkého záblesku výrazného akademického zájmu o – v té době stále pouze plánovaný – japonský protiraketový systém v období 1999-2002 bylo typické hodnocení upozorňující na nepříznivý dopad jenž bude japonský systém (samostatně nebo v kombinaci s americkým systémem) mít na čínský jaderný deterrent ve smyslu vyvolání závodu ve zbrojení mezi Japonskem a Čínou, která v tomto období výrazně protestovala proti aktivitám Spojených států a jejich spojenců v oblasti budování těchto systémů. [22]

Současný čínský deterrent, jsou-li veřejné odhady jeho kvantitativní a kvalitativní povahy kredibilní, by ovšem s velkou pravděpodobností byl schopen efektivně saturovat omezený japonský protiraketový systém. Odpalovače umístěné hluboko v čínském vnitrozemí by byly jen obtížně degradovatelné, obzvláště v případě snahy o udržení konfliktu pod maximální úrovní eskalace, a to i pro Spojené státy. [23]

Čínská schopnost zasáhnout a eliminovat přímo komponenty protiraketového systému, jejichž počet není velký, také výrazně vzrostla (konvenční námořní kapacity, ASBM, přesné konvenční balistické střely). Obecně tedy nelze říci, že by současný čínský deterrent, tak jak jej charakterizují veřejné zdroje, byl japonskou kapacitou významným způsobem narušen. Bylo by možné argumentovat, že to bylo právě japonské budování protiraketového systému v průběhu minulé dekády, které stimulovalo modernizaci čínského jaderného deterrentu. Jasný příčinný vztah mezi těmito dvěma proměnnými ale nelze přesvědčivým způsobem prokázat. Modernizace čínského arsenálu mohla proběhnout spíše v závislosti na budování *amerického* protiraketového systému a jeho implikací pro sino-americké vztahy, a/nebo se mohlo jednat o přirozený proces

modernizace silně zastaralé techniky za výrazně zlepšených ekonomických podmínek. V tomto duchu argumentuje Lewis, jenž dále upozorňuje na skutečnost, že změny v čínském arzenálu jsou produktem dlouhodobých modernizačních programů sahajících za éru rozmisťování protiraketových kapacit. [24]

Míra destabilizačního vlivu japonského protiraketového systému během minulých dekády je tedy sporná (obzvláště v kontextu alternativní politiky, jež mohlo Japonsko zastávat, viz níže). Do budoucna nelze považovat japonský protiraketový systém za významně destabilizující prvek ve smyslu narušování čínského jaderného deterrentu.

Ke stejnému závěru lze dospět v případě role čínských balistických střel při zajišťování strategie upření přístupu, realizované ASBMs a přesnými MRBMs s konvenční hlavicí. Tento typ kapacity je totiž spíše ofenzivně zaměřený. Pro ČLR má tato kapacita význam v případě zájmu zabránit vměšování sil protivníka do ofenzivní operace v blízkých mořích (nejpravděpodobněji pochopitelně v Tchajwanské úžině) především po selhání odstranění takového vstupu. Kapacita pak, jak již bylo zmíněno, zajišťuje degradaci/destrukci související logistické báze a intervenčních sil. Čím je tato kapacita větší, tím více může posilovat ochotu jejího vlastníka k eskalačnímu chování. Z logiky věci pak protiraketový systém chránící proti takové kapacitě jednoznačně přispívá k regionální stabilitě, navíc budování ASBMs/přesných konvenčních MRBMs na straně ČLR není primárně motivováno snahou překonat japonský protiraketový systém.

Lze, z hlediska regionální stability naneštěstí, pochybovat o účinnosti japonského protiraketového systému při zastavování této hrozby. Podle některých nedávno provedených analýz bude v blízké budoucnosti obrana proti diskutované A2/AD kapacitě extrémně obtížná a nemůže být založena na pouhém kvantitativním posílení zranitelných platform protiraketového systému. [25] Součástí čínské kritiky budování japonského systému byl i z něj (údajně) plynoucí potenciál k zisku nových ofenzivních technologií. [26]

Jedna zásadní „ofenzivní“ technologie, kterou Japonsko skrze protiraketový systém získalo, by mu mohla umožnit zasahovat proti satelitním systémům prostřednictvím prokázaným schopnostem interceptoru SM-3 v této oblasti. Tato kapacita, pokud by byla Japonskem využita, by paradoxně mohla mít i stabilizující účinek, protože satelitní systémy jsou důležitou součástí podmiňující účinnost operací čínských ASBMs. [27] Inherentní proti-satelitní kapacita Japonska by tak mohla hrát roli nástroje tzv. odstrašování upřením (deterrence by denial).

5. Alternativy japonského protiraketového systému

Pro pochopení dopadu rozvoje japonského protiraketového systému na regionální stabilitu je užitečné zohlednit potenciální dopady jeho alternativ obecně a ve vztahu k rolím plněným arzenály balistických střel KLDŘ a ČLR. Japonsko by teoreticky mohlo na hrozbu balistických střel ČLR a KLDŘ reagovat jednou ze tří alternativ protiraketového systému – (1) vybudováním vlastního jaderného deterrentu, (2) posílením konvenčních kapacit pro preempci, nebo (3) prostým spoléháním se na pokrytí rozšířeným deterrentem Spojených států, bez dalších modifikací dlouhodobé zahraničně-bezpečnostní politiky.

Japonská robustní latentní jaderná kapacita je notoricky známa. Japonsko lze nazvat tzv. paranukleárním státem. [28] Na základě statusu jednoho z technologicky nejprogresivnějších států na světě, pokročilého programu civilních raketových nosičů a rozsáhlého programu jaderných elektráren s masivní produkcí vyhořelého paliva a příslušné kapacity pro jeho zpracování, panuje obecně názor, že by Japonsko bylo schopno v případě potřeby relativně rychle vyvinout a nasadit balistické střely s jadernou municí. [29]

Schoff uvádí odhad dvou let potřebných k vybudování minimálního deterrentu, Kamiya oproti tomu zohledňuje geostrategický faktor nízké schopnosti státu pohltit první úder, a tedy nutnost založit případný japonský kredibilní jaderný deterrent na ponorkové kapacitě, jejíž budování i s podpůrnou infrastrukturou by dle něj mohlo trvat i dekády. [30]

Určitou překážkou realizace této alternativy by pravděpodobně byla i dlouhodobá pozice Japonska jakožto předního státu podporujícího režim kontroly šíření jaderných zbraní, a samozřejmě kombinace domácích institucionálních omezení, národní identity a veřejného mínění, s nimiž není jaderná proliferace v souladu. [31]

Pokud by nicméně Japonsko k jaderné proliferaci přistoupilo, následky by podle obecně přijatého názoru byly zcela zásadní, i vzhledem k historickým reminiscencím. Japonsko by tímto způsobem potenciálně mohlo výrazně zvýšit svou kapacitu odstranění vůči celému spektru úloh severokorejských střel, ale zároveň by s největší pravděpodobností také vyvolalo velice silnou negativní politickou a vojensko-strategickou reakci Číny, potenciálně i v podobě intenzivního zbrojení a eskalačního chování v sino-japonské bezpečnostní dynamice. Severokorejská proliferace by byla legitimizována, KR by pravděpodobně dříve či později Japonsko v proliferaci následovala (a globální režim kontroly šíření jaderných zbraní by utřil doposud nejtěžší ránu). Destabilizační efekt této alternativy je jednoznačný.

Posílení konvenčních kapacit pro preempci, tedy střel s plochou dráhou letu, balistických střel s konvenční municí a letectva, by vzhledem k obtížné aplikaci preempce proti KLRD nemělo zásadní vliv na bezpečnostní dynamiku KLRD-Japonsko. Preempce čínských kapacit by vyžadovala masivní úroveň zbrojení na straně Japonska, přičemž druh a množství výzbroje by z hlediska vnímané hrozby japonské remilitarizace mělo větší dopad, než akvizice systémů spojených s budovaným protiraketovým systémem.

V případě minimalizace reakce na hrozbu balistických střel se zachováním předešlé politiky by riziko postupné destabilizace regionální bezpečnosti nebylo zásadní, nicméně existovalo by. Chybějící zdroj odstranění upřením by totiž v budoucnu nemohl zabránit realizaci strategie upření přístupu provedené Čínou ve spojitosti s konfliktem ve Tchajwanské úžině, ačkoliv současná schopnost japonského systému je v tomto ohledu omezená. S postupným nárůstem kredibility čínského, a ve vzdálenější budoucnosti i severokorejského jaderného deterrentu vůči Spojeným státům navíc bude postupně klesat kredibilita amerického rozšířeného deterrentu poskytovaného Japonsku. Do té míry do jaké japonský systém zvýší účinnost americké defenzivní kapacity, zvýší také kredibilitu rozšířeného deterrentu. [32]

Závěr

Rozvoj japonského protiraketového systému nedegraduje regionální strategickou stabilitu v severovýchodní Asii. Systém omezuje severokorejskou schopnost aplikovat politickou koerci s použitím balistických střel. Kredibilita severokorejského deterrentu vůči Japonsku je omezena, ale bez destabilizačních implikací. Kredibilita současného čínského deterrentu není japonským systémem zásadně narušena. Efektivita japonského protiraketového systému pravděpodobně není dostatečná k účinné ochraně proti čínským střelám v roli nástrojů strategie upření přístupu, ale i částečná ochrana proti této destabilizující hrozbě má na celkovou regionální stabilitu pozitivní vliv. Z japonských alternativ přístupu k hrozbě balistických střel je budování protiraketového systému z hlediska regionální bezpečnosti nejvhodnější, zejména scénář japonského vstupu do jaderného klubu by měl na regionální strategickou stabilitu drtivý dopad.

Prameny:

- [1] FISHER, Richard, D. *China's Military Modernization: Building for Regional and Global Reach*. Westport: Praeger Security International, 2008, s. 26.
- [2] YOSHIHARA, Toshi. Chinese Missile Strategy and the U.S. Naval Presence in Japan. *Naval War College Review* [online]. 2010, roč. 63, č. 3 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://www.usnwc.edu/getattachment/69198ee2-edc2-4b82-8f85-568f80466483/Chinese-Missile-Strategy-and-the-U-S--Naval-Presen>, s. 46-51.
- [3] PEKKANEN, Saadia, M. - KALLENDER-UMEZU, Paul. *In Defense of Japan. From the Market to the Military in Space Policy*. Stanford: Stanford University Press, 2010; MoD, *Japan's BMD* [online]. Ministerstvo obrany Japonska. 2010 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z http://www.mod.go.jp/e/d_act/bmd/bmd.pdf.
- [4] MoD, *Japan's BMD*, 2010.
- [5] Japan freezes nationwide PAC-3 deployment. *Jane's Defence Weekly*. 2009-12-18; Japan to halt new missile defence spending: media. *Space War* [online]. 2009-12-15 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z http://www.spacewar.com/reports/Japan_to_halt_new_missile_defence_spending_media_999.html.
- [6] Patriot batteries to be expanded. *The Japan Times* [online]. 2010-12-12 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://search.japantimes.co.jp/cgi-bin/nn20101212a1.html>.
- [7] Japan Licensed to Produce Patriot PAC-3s. *Defense Industry Daily* [online]. 2005-07-19 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://www.defenseindustrydaily.com/japan-licensed-to-produce-patriot-pac3s-0876/>; MoD, *Japan's BMD*, 2010.
- [8] Japan to make all Aegis DDGs SM-3 capable. *Jane's Missiles and Rockets*. 2011-02-04; MoD, *Japan's BMD*, 2010. Dostupné z http://www.mod.go.jp/e/d_act/bmd/bmd.pdf.
- [9] Kirishima scores Japan's third BMD kill. *Jane's Missiles and Rockets*. 2010-11-19.
- [10] EASTON, Ian - SCHRIVER, Randall. *Assessing Japan's National Defense* [online]. 2013 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z http://project2049.net/documents/assessing_japan_national_defense_easton_schriver.pdf, s. 15-16; SIMPSON, James. Hardware Monday: J/FPS-5 Fixed 3D Radar. In: *Defending Japan* [online]. 2013-01-17 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://defendingjapan.wordpress.com/2011/01/17/hardware-monday-jfps-5-fixed-3d-radar/>; SIMPSON, James. Japan's Radar Network. In: *Japan Security Watch* [online]. 2011-01-31 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://newpacificinstitute.org/jsww/?p=4011>.
- [11] Advanced ballistic missile defense network goes into service. *Japan Today*. 2009-07-07 [cit. 2011-06-01]; Japan upgrades missile-detection system. *UPI* [online]. 2 February 2009 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z http://www.upi.com/Business_News/Security-Industry/2009/07/02/Japan-upgrades-missile-detection-system/UPI-40011246554893/.
- [12] MDA Pushes Japan on SM-3 IIA Production. *Aviation Week*. 2011-02-09.
- [13] SVAN, Jennifer, H. Army showing off new X-Band Radar in Japan. High-tech missile-tracking system unveiled at Misawa. *Stars and Stripes* [online]. 2006-06-08 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://www.stripes.com/news/army-showing-off-new-x-band-radar-in-japan-1.50062>; O'CONNOR,

- Sean. The Japanese SAM Network. In: *IMINT and Analysis* [online]. 2010-08-15 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://geimint.blogspot.cz/2010/08/japanese-sam-network.html>.
- [14] HOYLER, Marshall. China's "Antiaccess" Ballistic Missiles and U.S. Active Defense. *Naval War College Review* [online]. 2010, roč. 63, č. 4 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://www.usnwc.edu/getattachment/74ed0fae-cc89-4a64-9d6a-5cf6985a6f33/China-s--Antiaccess--Ballistic-Missiles-and-U-S--A>, s. 90.
- [15] DoD. *Report to Congress on Theater Missile Defense Architecture Options for the Asia-Pacific Region* [online]. Ministerstvo obrany USA. 1999 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://www.dod.gov/pubs/tmd050499.pdf>.
- [16] IFPA. *National Missile Defense: Policy Issues and Technological Capabilities* [online]. 2000 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z http://www.ifpa.org/pdf/NMD2000_full.pdf, subkapitola 5.6; HILDRETH, Steven, A. - WOOLF, Amy F. Missile Defense: The Current Debate. In: CAUSEWELL, E. V., ed. *National Missile Defense: Issues and Developments*. Hauppauge: Nova Science Publishers, 2002, s. 56.
- [17] O'ROURKE, Ronald. *Navy Aegis Ballistic Missile Defense (BMD) Program: Background and Issues for Congress*. 2011, s. 3-4.
- [18] MoD, *Japan's BMD, 2010*.
- [19] MIZOKAMI, Kyle. Can just two Aegis ships defend all of Japan? In: *War is Boring* [online]. 2010-05-10 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://www.warisboring.com/2010/05/10/can-just-two-aegis-ships-defend-all-of-japan/>; MIZOKAMI, Kyle. Japanese navy tests sea-based missile defense. In: *War is Boring* [online]. 2010-10-27 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://www.warisboring.com/2010/10/27/japanese-navy-tests-sea-based-missile-defense/>.
- [20] O'ROURKE, Ronald. *Sea-Based Ballistic Missile Defense—Background and Issues for Congress*. 2009, s. 9; Japan Considering THAAD Missile Defense. *Aviation Week*. 2009-07-06.
- [21] Light up the sky: Aegis IRBM intercept test proves EPAA Phase 1 capability. *Jane's International Defence Review*. 2011-05-05; MDA. *Aegis Ballistic Missile Defense Testing* [online]. 2013 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z http://www.mda.mil/global/documents/pdf/aegis_tests.pdf.
- [22] MATHUR, Ritu. TMD in the Asia-Pacific: A view from China. *Strategic Analysis* [online]. 2000, roč. 24, č. 8 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://dx.doi.org/10.1080/09700160008455297>, s. 1445-1454; URAYAMA, Kori J. Chinese Perspectives on Theater Missile Defense: Policy Implications for Japan. *Asian Survey* [online]. 2000, roč. 40, č. 4 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/3021184>, s. 599-621.
- [23] HOYLER, 2010, s. 98.
- [24] LEWIS, Jeffrey. Chinese Nuclear Posture and Force Modernization. *Nonproliferation Review*. 2009, roč. 16, č. 2.
- [25] HOYLER, 2010; PRADUN, Vitaliy, O. From Bottle Rockets to Lightning Bolts. China's Missile Revolution and PLA Strategy against U.S. Military Intervention. *Naval War College Review* [online]. 2011, roč. 64, č. 2 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://www.usnwc.edu/getattachment/23a01071-5dac-433a-8452-09c542163ae8/From-Bottle-Rockets-to-Lightning-Bolts--China-s-Mi>.
- [26] CNS. *China's Opposition to US Missile Defense Programs* [online]. Nedatováno. Dostupné z http://cns.miis.edu/archive/country_china/chinamd.htm.
- [27] HOYLER, 2010, s. 87-88; PRADUN, 2011, s. 17-20.
- [28] Japan: a Paranuclear State. *Jane's Intelligence Digest*. 2006-11-06.
- [29] PEKKANEN, KALLENDER-UMEZU, 2010, s. 95-127; RUBLEE, Maria, Rost. The Nuclear Threshold States. Challenges and Opportunities Posed by Brazil and Japan. *Nonproliferation Review* [online]. 2010, roč. 17, č. 1 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z http://cns.miis.edu/npr/pdfs/npr_17-1_rost_rublee.pdf, s. 59-60.
- [30] KAMIYA, Mataka. Nuclear Japan: Oxymoron or coming soon? *The Washington Quarterly* [online]. 2002, roč. 26, č. 1 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://dx.doi.org/10.1162/016366003761036499>, s. 71; SCHOFF, James L. The U.S.-Japan alliance and the future of extended deterrence. *The Korean Journal of Defense Analysis* [online]. 2009, roč. 21, č. 4 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://dx.doi.org/10.1080/10163270903298900>, s. 420.
- [31] MOCHIZUKI, Mike, M. Japan Tests the Nuclear Taboo. *The Nonproliferation Review* [online]. 2007, roč. 14, č. 2 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://dx.doi.org/10.1080/10736700701379393>.
- [32] UMEMOTO, Tetsuya. Missile Defense and Extended Deterrence in the Japan-US Alliance. *The Korean Journal of Defense Analysis* [online]. 2000, roč. 12, č. 2 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z <http://dx.doi.org/10.1080/10163270009463992>, s. 146-147.